

Фредерік БРАУН**ТРИ ВЕЛИКІ ВТРАЧЕНИ ВІДКРИТТЯ**

ОПОВІДАННЯ

З англійської переклав Павло НАСАДА

I

НЕВИДИМІСТЬ

вадцяте століття стало свідком трьох великих відкриттів, які по тому були фатально втрачені. Першим з них була таємниця невидимості.

У 1906 році секрет ефекту невидимості відкрив Арчібальд Претор, посланник його величності короля Великобританії Едуарда Сьомого при дворі Абд-ель-Каріма, правителя невеликої держави, васала Отоманської імперії.

Претор, біолог-аматор, захоплювався науковими дослідженнями. У процесі цих досліджень він вводив піддослідним мишам різні сироватки з метою знайти засіб викликати керовані мутації. Коли він зробив ін'єкцію своїй три тисячі дев'ятнадцятій міші, тваринка щезла з очей. Якщо висловлюватися точніше, вона залишилася на місці, адже дослідник відчував її у руці, але він нічого сінько не бачив — ні вух, ні хвоста. Він обережно поклав її до клітки, а через дві години вона знову об'явилася — ціла й неушкоджена.

Експерименти тривали, доза збільшувалася, і виявилося, що міша могла залишатися невидимою від двох до двадцяти чотирьох годин. Від передозування вона захворювала або ставала апатичною. Виявив він також, що коли вбити невидиму мішу, то з настанням смерті вона негайно стає видимою знову.

Усвідомлюючи значення свого відкриття, експериментатор надіслав до Лондона телеграму з проханням про відставку, розрахував усіх слуг і наглуно зачинився у своїх апартаментах, щоб провести досліди на собі. Починаючи з незначних ін'єкцій, після яких ставав невидимим лише кілька хвилин, він виявив, що його організм здатен витримати ту ж дозу, що й міша, — ін'єкція, розрахована на невидимість упродовж більше ніж двадцять чотири годин, викликала хворобливі симптоми. Крім того, хоча його тіло залишалося повністю невидимим (навіть вставні зуби, якщо не відкривати рота), він переконався, що для досягнення повного ефекту доводилося роздягатися. На жаль, препарат ніяк не впливав на одяг.

Претор був чесна і досить заможна людина, отож про якіс злочинні наміри він і не помилював. Він вирішив повернутися до Англії і запропонувати свій винахід урядові його величності, щоб використати його для потреб розвідки та на війні.

Та спершу він дозволив собі вдоволити своє одне-єдине бажання. Йому завжди кортило побувати в оточеному пильною вартою гаремі, що належав султанові. Чому б не побачити усе на власні очі?

Втім, він не міг позбутися сумнівів щодо того, чи убезпечить його винахід від усіх випадковостей. Адже можуть виникнути якіс непередбачені обставини. А далі він губився у здогадах. Ні, з експериментом, певна річ, усе гаразд.

Отож він роздягнувся і прийняв таку дозу, щоб якомога довше залишатися невидимим. Як виявилося, пройти непоміченим повз озброєних евнухів і прокрастися до гарему було неважко. Він дуже цікаво провів увесь вечір, спостерігаючи, як понад п'ятдесят вродливих жінок займаються своїми справами.

Перекладено за виданням: Weekend Book of Science Fiction. Harmsworth Publications Ltd. L. 1981.

© Павло Насада, 1998, переклад.

Фредерік Браун (1906 — 1972 рр.) — популярний американський письменник, писав детективи й фантастику. Лауреат премії Едгара По 1947 р. за роман «Золота сережка». Автор повістей «Який божевільний Всесвіт», «Світять у небі зірки». Низка творів Ф. Брауна була екранізована.

ми, тобто дбають про свою вроду: вони купалися в басейні й натирали тіло запашними мастилами і парфумами.

Одна з них, черкеска, особливо припала йому до душі, і він подумав,— та й хто б на його місці не подумав,— що варто б затриматися тут на ніч (а загрожувати йому нічого не могло, бо він залишатиметься невидимим до наступного дня). Він міг би простежити за красунею, дізнатися, в якій кімнаті вона спить, а коли погасять світло, завітати до неї. Вона ж, певно, подумає, що це сам султан вирішив віщанувати її.

Він не зводив з неї очей і запам'ятав, у які двері вона зайдла. На варті перед завішеним входом до її покоїв стояв озброєний євнух. Науковець постригав, аж доки переконався, що красуня вже заснула, і тоді, дочекавши міті, коли євнух відвів погляд і не міг помітити руху завіси, прослизнув досередини.

В коридорі ще можна було щось розглядіти, але тут панувала цілковита темрява. Він став пробиратися навпомацки і зрештою відшукав ложе. Простягнув руку і доторкнувся до сплячої красуні. Вона заверещала. (Звідкіля було йому знати, що султан ніколи не відвідує гарем уночі, а посилає за дружиною чи одразу за кількома і їх приводять до нього у спочивальню.)

Тієї ж міті євнух, що вартував за дверима, вскочив до покою і схопив його за руку. Останнє, про що подумав експериментатор, це про одну досить важливу особливість невидимості, очевидність якої стала зрозумілою тільки зараз,— коли навколо темно, як у льоху, невидимість втрачає свій сенс. Останнє, що він почув, був свист ятагана.

II

НЕВРАЗЛИВІСТЬ

аємниця невразливості — це другий великий винахід, який назавжди втрачено. Автором його 1952 року став лейтенант військово-морських сил Сполучених Штатів Пол Гінкендорф, що працював на радарній станції. Він змайстрував електронний прилад у вигляді маленької коробочки, що поміщалася в кишені.

Коли повернути на коробочці вимикача, то людина, що мала її при собі, оточувалася силовим полем, потужність якого, наскільки міг вимірюти чудовий математик Гінкендорф, сягала чи не безмежності.

Не впливали на поле ні температурні зміни, ні радіація.

Розрахунки переконали лейтенанта Гінкендорфа, що будь-хто — чи жінка, чи дитина, або й собака — оточений таким силовим полем, не зазнає ніякої шкоди від вибуху водневої бомби на близькій відстані.

На той час випробування водневих бомб ще не проводилися, та саме тоді, коли прилад уже був готовий, лейтенант опинився на крейсері, який перетинав Тихий океан, прямуючи до атолу Еніветок. У екіпажі подейкували, що вони будуть присутні при першому вибуху водневої бомби.

Лейтенант Гінкендорф вирішив заховатися на острові, де встановлять заряд, і залишатися на місці вибуху, щоб таким чином продемонструвати ефективність свого винаходу, який, без сумніву, був найкращим захистом від найпотужнішої зброї усіх часів.

Виконати задумане було ой як важко, та все одно він заховався і опинився там, де хотів,— на відстані кількох кроків від водневої бомби. Коли почався відрахунок часу, він підпovз ще ближче. І ось пролунав вибух.

Його розрахунки підтвердилися повністю, і він не зазнав щонайменших пошкоджень. Жодної подряпини, жодного синця. Обійшлося навіть без опіків.

Однак лейтенант не зважив на ще одну можливість. І сталося те, чого він не міг передбачити. Вибухом його змело з поверхні Землі, і він помчав з третьою космічною швидкістю, отож не затримався навіть на земній орбіті. Його відносило все далі й далі.

Через сорок дев'ять днів він упав на Сонце. Все ще неушкоджений, однак, на жаль, уже давно мертвий. Смерть настала набагато раніше, тому що сило-ве поле захопило з собою стільки повітря, скільки йому вистачило лише на кілька годин. Таким чином його винахід було втрачено для людства щонай-менше до кінця двадцятого століття.

III

БЕЗСМЕРТЯ

аємниця безсмертя,— третє велике відкриття двадцятого століття,— теж втрачена. Його автором став маловідомий московський хімік Іван Іванович Сметаковський. Сталося це 1978 року. Сметаковський не залишив після себе жодних записів ні про те, як він зробив свій винахід, ані про те, чому він був такий упевнений, що не помиляється, так і не випробувавши його дію на собі. Усе пояснюється дуже просто: він був смертельно наляканий. З двох причин.

Він боявся, бо добре усвідомлював, що віддай він свій винахід радянському урядові, про нього напевно довідаються за «залізною завісою» і це спричинить міжнародні ускладнення. СРСР, безперечно, зможе контролювати вживання цього елемента, але в багатьох недорозвинених країнах його вживання не-одмінно викличе демографічний вибух.

Окрім того, він боявся сам скористатися ліками, бо не був певний, що хоче бути безсмертним. Отаке життя, як в СРСР, а може, й за його кордонами, хто зна, чи й варто було його жити завжди, чи то пак вічно.

Отож він вирішив: не варто ні давати еліксир будь-кому, ні самому його приймати. А згодом буде видно.

А поки що він завжди тримав при собі єдину виготовлену ним дозу еліксира. Доза була така мала, що помістилася у нерозчинній капсулі. Він прикріпив її в роті до одного з зубів так, що вона була надійно і безпечно схована за щокою. Отож він не боявся, що може випадково проковтнути капсулу.

Як тільки він колись вирішить, що пора спожити еліксир, то відразу зможе роздавити капсулу пальцем і одразу стати безсмертним.

Настав день, коли він наважився на цей крок. Він потрапив до одної з московських лікарень з крупозною пневмонією і підслухав розмову між лікарем і медсестрою, які недогляділи, що хворий не спить. Лікар обмовився, що жити йому лишилося кілька годин.

Страх смерті виявився сильнішим від страху стати безсмертним, до чого б це не привело, і тому, як тільки лікар з медсестрою вийшли з палати, він роздавив капсулу і проковтнув дозу еліксиру.

Він сподівався, що еліксир встигне подіяти і врятує йому життя, спинивши неминучу смерть. Так воно і сталося, та перш ніж ліки почали діяти, його охопила лихоманка і він впав у коматозний стан.

У 1981 році, тобто через три роки, становище хворого залишилося незмінним: лихоманка не припинялася, з коматозного стану його так і не вивели. Лікарі нарешті визначили діагноз і перестали дивуватися.

Стало очевидно, що Сметаковський прийняв щось схоже на еліксир безсмертя, якого лікарі, хоч як билися, так і не змогли виділити і дослідити. Ці ліки і далі підтримували життя хворого — і не виникало жодного сумніву, що так триватиме безкінечно довго, а може й, вічно.

Та, на жаль, ці ж самі ліки обезсмертили і пневмококи, які загніздилися у виснаженому тілі. Причиною хвороби були бактерії, які постійно підтримуватимуть хворобливий стан пацієнта. Отож лікарі, будучи реалістами, не бачили жодних підстав брати на себе тягар і перетворитися на вічних сторожів і тому попросту поховали його.

Безкінечно довгі роки професор Джоунз працював над теорією часу. «Нарешті я отримав основне рівняння,— сказав він одного дня своїй доньці. — Час — це поле. Оцей прилад, що я його зібрав, здатен впливати на часове поле і навіть змінювати його напрямок».

Продовжуючи розповідати, він натиснув на кнопку. «Отак можна змусити час повернутися назад повернутися час змусити можна отак. — Кнопку на натиснув він, розповідати продовжуючи: — Напрямок його змінювати навіть і, поле часове на впливати здатен, зібрав його я що, прилад оцей. Поле це — час».

Доньці своїй дня одного він сказав: «Рівняння основне отримав я нарешті». Часу теорією над працював Джоунз професор роки довгі безкінечно.

